

Esitelmä. 180 25/21.2.1980

17

POSIO SOUDUNSALMI 13

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus 1979

Lea Väkeväinen

Sisällys

	Sivu
Johdanto	2
Kaivauksen esittely	3
Asuinpaikan sijainti ja topografia	3
Kaivaustekniikka	4
Maalajit ja löydöt	4
Loppupäätelmät	6
Luettelo kartoista ja kuvataulusta	7
Kopio peruskartasta 3544 06, POSIO, Helsinki 1965	8
Yleiskartta 1:200	9
Pintavaaituskartta 1:200	10
Pohjavaaituskartta 1:200	11
Tasokartat	12-18
Profiilikartat	19-20
Kuvataulu <i>puutuu 9.5.1996</i>	21

Johdanto

Kesällä 1979 sain museoviraston esihistorian toimistosta määräyksen suorittaa Posion Soudunsalmessa otosluontoisen kaivauksen. Posion kirkolle ja Karhunperään johtavien teiden risteyksen etelä- ja länsipuolella sijaitsevasta hiekkakuopasta löydettiin v. 1953, 1955 sekä tuura että kourutaltoa.

Vuonna 1962 löysivät A. Erä-Esko ja J. Sarkamo inventoinnin yhteydessä paikalta kvartsikaapimia ja -iskoksia.

Kaivaus suoritettiin ajalla 30.7. - 10.8.1979 ja sen rahoitti opetusministeriö. Kartanpiirtäjänä kaivauksella toimi fil. kand. L. Erä-Esko.

Helsingissä 15.10.1979

Lea Väkeväinen

Lea Väkeväinen

POSIO SOUDUNSALMI

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus 1979.

Pitäjä: Posio

Maanomistaja: Ahvensalmen jakokunnan maata

Peruskartta: 3544 06, POSIO

Kaivausalueen koordinaatit: $x = 3394$

$y = 5028$

$z = n. 245,5 \text{ m ymp.}$

Alueelta tulleet löydöt: KM 20605:1-175.

Aikaisemmat löydöt: KM 14055, 15738:1-5

(Ks. A. Erä-Eskon ja J. Sarkamon inventointikertomusta Posio 13, 1962)

Sivut 8-20 ovat kertomukseen liittyviä karttoja.

Sivu 21 on kuvataulu, jossa on valokuvat negatiiveista ff. 51942-44.

Luettelo kartoista ja negatiiveista on kertomuksen lopussa s. 7.

Diar. 3.10.1979.

Asuinpaikan sijainti ja topografia

Posion Soudunsalmen asuinpaikka sijaitsee Posion kirkosta n. 1 km luoteeseen, Posiolta Ranualle ja Karhunperään vievien teiden ^{risteyksen} eteläpuolella. Paikka on havupuuta kasvavaa kangasmaastoa, joka viettää loivasti etelään, kuivatettua suota kohti. Alueen topografian rikkoo metsittynyt hiekkakuoppa (kartat s. 8, 9, kuva 1, s. 21).

Kaivaustekniikka

Kaivaus aloitettiin hiekkakuopan itäreunalta, jonne paalutettiin lähes pohjois-etelä -suuntainen peruslinja O/L-B. Peruslinja leikkasi 246,5 - 244 metrin korkeuskäyrät. Peruslinjaan O koordinoitiin kohtisuoraan peruslinja G -12-, 24 (kartta s. 10). Molempiin peruslinjoihin koordinoitiin 2 metrin levyiset koeojat. Koeojista tulleiden löytöjen perusteella kaivaus laajennettiin 2 x 2 metrin suuruisin ruuduin tasokaivaukseksi. Mittaukset suoritettiin aina ruudun pohjoiskulmassa olleesta paalusta. Ruudut merkittiin pohjois-etelä -suunnassa isoilla kirjaimilla B:stä L:ään ja itä-länsi -suunnassa - ja + numeroilla -30-, -2,0-24 (kartta s. 10).

Kaivausalueella käytettiin yhtä kiintopistettä, joka sijaitsi kaivausalueen koillispuolella sijaitsevassa kannossa. Sen lukema oli 123 ja absoluuttinen korkeus merenpinnasta 246,80 m. Korkeus kiintopisteelle siirrettiin valtakunnallisesta kiintopisteestä n:o 69656, jonka korkeus on 260,09 m ymp. (kartat s. 8, 9). Turvekerros poistettiin lapiolla, jonka jälkeen kaivamista jatkettiin pelkalla. Maata poistettiin 10 cm:n paksuisina kerroksina. Alueelta piirrettiin tasokartat 1:25 (kartat s. 12-18) ja profiilikartat 1:10 (kartat s. 19-20).

Maalajit ja löydöt

Aluetta peitti 2-10 cm paksu turvekerros, jonka alla oli 5-10 cm:n vahvuinen huuhtoutunut hiekka. Huuhtoutuneen hiekan alta tuli esiin lähes koko kaivaus- aluetta kattava 5-35 cm paksu punaiseksi palanut hiekkakerros, jonka alta paljastui kova ruostehiekka (kartat s. 12-18, kuvat 2, 3 s. 21).

Löydöt tulivat enimmäkseen punaiseksi palaneesta hiekasta ja ne olivat keskittyneet suurimmaksi osaksi hiekkakuopan reunoja lähellä olleisiin ruutuihin -12 G-I, -10 H-J, -8-, -4 I-J. Tultaessa kaivausalueen itäosaan löydöt vähenivät ja kaivausalueen itäpuolella olleista koekuopista (2 x 2 m) 12, 24 G löytyi vain 7-12 iskosta. Samoin kaivausalueen lounaispuolella olleista ruuduista -30-, -26 F-E löytyi vähän. Löytötiheys oli suurimmillaan tasokaivausalueella 10-20 cm:n syvyydessä, josta tuli parhaimmillaan yli 400 löytöä ruutua kohti. N. 30 cm:n syvyydessä löydöt vähenivät huomattavasti ja 40 cm syvällä ne loppuivat kokonaan. Ainoastaan ruudusta -8 I löytyi vielä n. 50 cm:n syvyydestä kvartsi-iskos.

Irralliset löydöt

Saviastianpaloja	kpl 3
<u>Kivilajiesineitä</u>	
tasatalttoja	2
kourutalttoja	1
hioimia	2
<u>Kvartsi</u>	
kaapimia	80
iskoksia	1715

Alueelta löytyneestä kolmesta keramiikkapalasta kaksi oli rapautunutta ja yksi oli koristeltu kampaleimalla (KM 20605:94). Väriltään pala on tumman ruskea ja saven sekoitteena on käytetty hienorakeista hiekkää. Pala edustaa lähinnä

tyypillistä kampakeramiikkaa.

Loppupäätelmät

Alueella tutkittiin yhteensä 148 m². Aluetta kattava punaiseksi palanut hiekka on todennäköisesti metsäpalon aiheuttama, koska samanlainen ilmiö oli havaittavissa kaivauspaikan läheisyydessä löydöttömällä, maanpinnasta rikkonaisella alueella.

Tutkitun alueen alin löytötaso sijaitsi 244,15 m ymp. (ruutu -2 B) (kartta s. 11). Ruuturivin G -12-, 4 eteläpuolella maasto alkoi laskea suhteellisen jyrkästi etelään ja löydöt vähenivät. Asuinpaikan ranta on todennäköisesti sijainnut yllämainitun ruuturivin vaiheilla, n. 245,5 metrin korkeudella ja sen alapuolelta tulleet löydöt ovat kulkeutuneet varmastikin veden mukana jyrkähköä rinnettä alas.

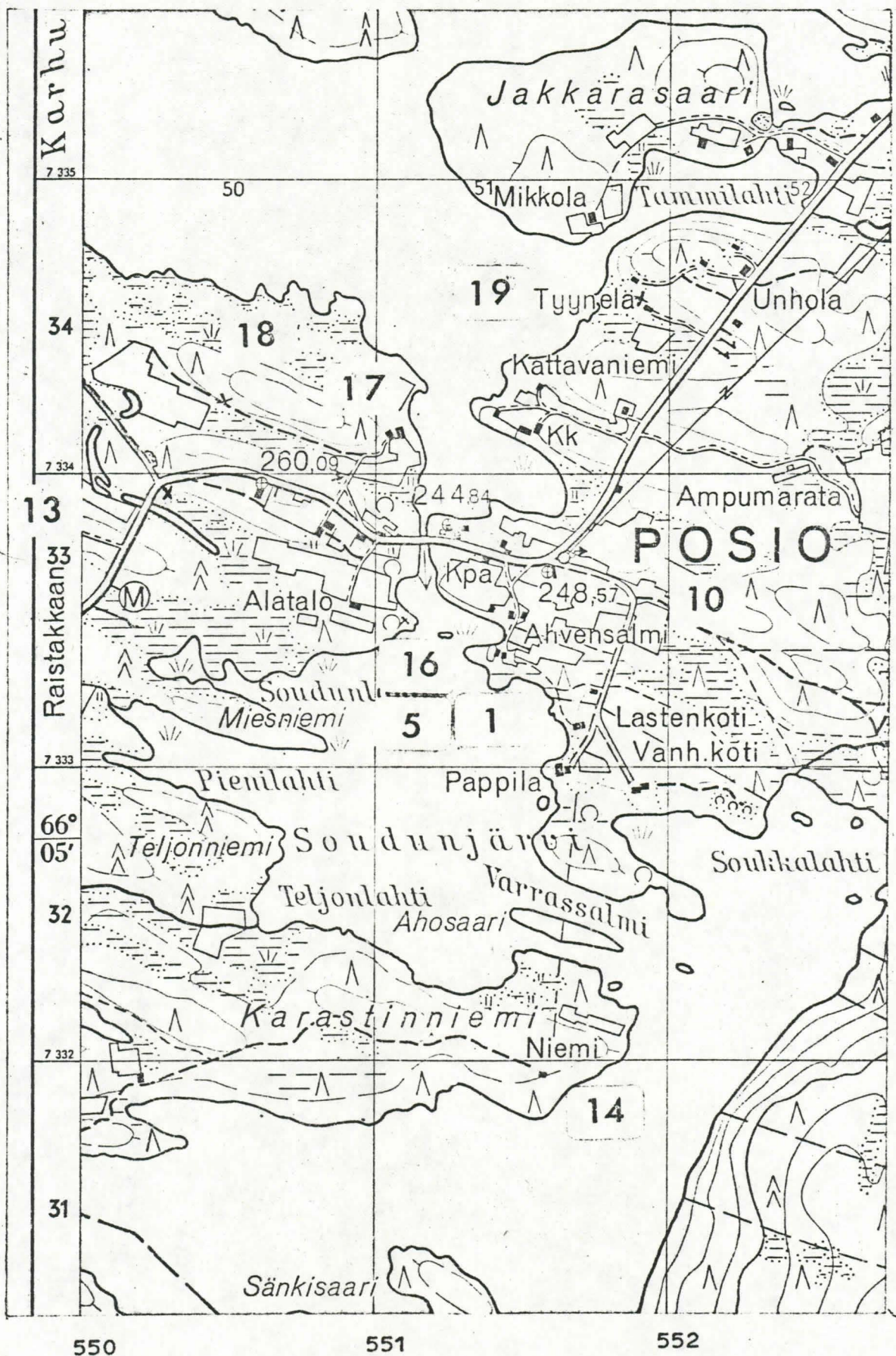
Asuinpaikan keskusalue on löytöjen levinneisyydestä päätellen tuhoutunut hiekan ajon yhteydessä. Mikäli alueelta halutaan ajaa hiekkaa, on kaivausalueen koillis-itäpuolella oleva alue tutkittava, samoin Karhunperään vievän tien länsipuolella olevan hiekkakuopan ympärys (kartta s. 9).

Luettelo kartoista ja kuvataulusta

Kartat:	s. 8	Kopio peruskartasta 3544 06, POSIO 1:20000 A 4, Helsinki 1965
	s. 9	Yleiskartta 1:200 A 1, piirtänyt A. Erä-Esko, L. Väkeväinen
	s. 10	Pintavaaituskartta 1:200 A 3
	s. 11	Pohjavaaituskartta 1:200 A 3
	s. 12	Tasokartta 1:25 A 1
	s. 13	Tasokartta 1:25 A 3
	s. 14	Tasokartta 1:25 A 1
	s. 15	Tasokartta 1:25 A 3
	s. 16	Tasokartta 1:25 A 1
	s. 17-18	Tasokartat 1:25 A 3
	s. 19-20	Profiilikartat 1:10 A 1

Kuvataulu:

	s. 21	Kuva 1, yleiskuva asuinpaikka-alueesta (neg. 51942)
	s. 21	Kuva 2, ruudut G-H/O, taso 3 (neg. 51943)
	s. 21	Kuva 3, tasokaivausalue (neg. 51944)

(ote top.kartasta N:o 3544 06, Posio. 1:20 000) H.L. 1965

X = Raivausalueen koordinaatit X = 3394
 Y = 5028